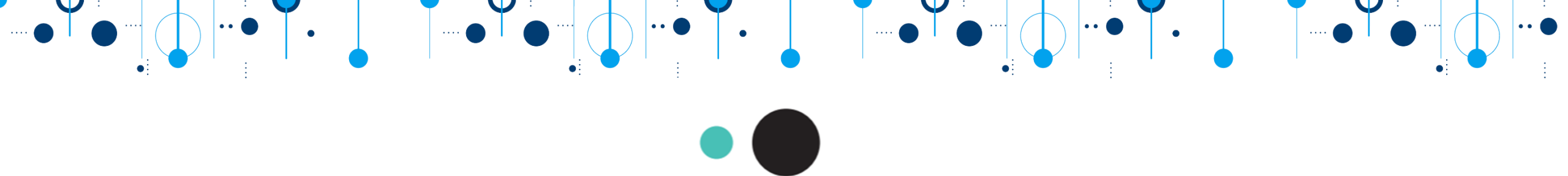

Mokslinė diskusija Lietuvos
psichologų kongrese 2026 m.
balandžio 25 d.

ViP RAIDA Lietuvoje: kuo svarbus vaikų ir paauglių raidos tyrimų duomenų ilgalaikis saugojimas ir atvėrimas?

ViPRAIDA

Lietuvoje atliktų raidos tyrimų duomenų katalogo ir LMT projekto
santrumpa

Katalogo pavadinimas: *Vaikų ir paauglių raida (Growing up in Lithuania)*

Katalogas vystomas pagal Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą „Lietuvos sociokultūrinės raidos atspindžiai lietuviškuose vaikų ir paauglių tyrimuose“ (ViP-RAIDA) (projekto nr. S-LISm-25-14).

V i P R A I D A

Projekto komanda:

Rima Breidokienė (VU)

Rasa Erentaitė (KTU)

Roma Jusienė (VU)

Tomas Lazdauskas (VU)

Rimantas Vosylis (MRU, KTU)

Diana Burbienė, Vaidas Morkevičius, Giedrius Žvaliauskas (KTU, LiDA)

Lina Gervinskaitė-Paulaitienė, Gitana Naudužienė, Loreta Vaicekauskienė (VU)

V i P R A I D A

Pagrindiniai uždaviniai:

- 1) susisteminti, aprašyti ir kataloguoti Lietuvoje per pastaruosius 20 metų atliktus vaikų ir paauglių psichosocialinės raidos tyrimus;
- 2) sukurti skaitmeninį raidos tyrimų duomenyną patikimoje duomenų infrastruktūroje LiDA, leidžiančioje tinkamai saugoti, kataloguoti ir atverti tyrimų duomenis.

Šis duomenynas, kuriame bus integruota ir kintamųjų paieškos sistema, įgalins Lietuvos ir užsienio tyrėjus rasti aktualius Lietuvoje atliktų raidos tyrimų duomenis, vykdyti jų lyginamąją ir antrinę analizę.

V i P R A I D A

Šiandienos diskusijos klausimai:

- 1) Kuo naudingas mokslininkams ir praktikams gali būti kuriamas raidos tyrimų sąvadas bei duomenų archyvas?
 - 2) Kokius mokslininkų ir praktikų lūkesčius jis galėtų ir turėtų atliepti?
 - 3) Kaip jis galėtų tapti ne pasyvia duomenų saugykla, bet gyva bendradarbiavimo platforma, jungiančia mokslininkus, praktikus ir viešosios politikos formuotojus bei sprendimų priėmėjus?
-

ViP RAIDA

O taip pat - ir pirmiausia:

- ✓ Kas tai yra atviras mokslas ir kuo jis svarbus?
 - ✓ ViP RAIDA užmanymas ir siekis
 - ✓ ViP RAIDA pirminės mokslininkų apklausos rezultatai
 - ✓ ViP RAIDA katalogas: naudos tyrėjams, duomenų archyvavimas, atvėrimas ir sklaida
-

V i P R A I D A

Atviras mokslas - požiūris ir judėjimas, grindžiamas principu, kad mokslinės žinios, įskaitant publikacijas, tyrimų duomenis, metodus, programinį kodą ir mokymo medžiagą, turėtų būti kiek įmanoma atviresnės, skaidresnės, prieinamesnės ir pakartojamos visiems visuomenės nariams.

Atviroji prieiga, atvirieji duomenys, atviri metodai, atvirasis recenzavimas, piliečių mokslas.

Duomenų prieinamumas, tarpdisciplininis bendradarbiavimas, tyrimų skaidrumas ir patikimumas, tarptautinė tinklaveika, didesnis matomumas, mokslas kaip viešasis gėris...

ViPRAIDA

Kaip gimė ViP RAIDA idėja?

- Vaikų ir paauglių raidos tyrimuose svarbiausias rūpestis - tyrimo dalyvių apsauga, jų konfidencialumo užtikrinimas (tyrimai tęstiniai, susiję informantai, jautrūs duomenys)
 - Ar tai reiškia, kad atviras mokslas/ duomenys raidos tyrimuose netaikomi?
 - Atvirkščiai: tęstinis IDA tyrimas (SE), CID konsorciumas (NL), DJI duomenynai (GE)
 - LiDA sukaupta patirtis tvarkant sociologinių, politikos mokslų tyrimų duomenis
 - Poreikis Lietuvos raidos psichologijos tyrėjams įsijungti į tarptautines raidos tyrimų infrastruktūras (sėkmingas pavyzdys – SHARE)
-

VIPRAIDA

Raidos tyrimus vykdančių mokslininkų apklausa kovo 20 - balandžio 20

- Gauti atsakymai apie **55 tyrimus**; apima laikotarpį nuo **1998 iki 2026 metų**
 - **Mokslo sritys**: socialiniai (80 proc.), humanitariniai (12,7 proc.), medicinos ir sveikatos (7,3 proc.)
 - **Tyrimų tematikos**: psichikos sveikata (24), emocijos ir socioemocinė raida (23), santykiai su bendraamžiais (19), santykiai su šeima (20), asmenybė (18)
 - **Raidos sritys**: emocinė (40) ir socialinė raida (35), rečiau – fizinė / biologinė raida (6); yra ir raidos psicholingvistikos, gyvensenos elgsenos tyrimai
 - Dominuoja **ankstyvosios paauglystės** (32) ir **vėlyvosios** (30) **paauglystės raidos** etapai, mažiau reprezentuojami yra ankstyvoji vaikystė (9), kūdikystė (5), naujagimystė (2), prenatalinis laikotarpis (1)
-

VIPRAIDA

- **Informacijos šaltinis** – patys vaikai, paaugliai ar jaunuoliai (42), tėvai (24), rečiau – bendraamžiai, specialistai, kiti šeimos nariai
 - **Tyrimo imtis** nuo **21-50** (1) **iki daugiau nei 7000** (2), dažniausiai – 301-500 (11).
 - Vyrauja **kiekybinė tyrimo metodologija** (36)
 - Vyrauja **skerspjūvio dizaino tyrimai** (27), apie trečdalis tyrimų **tęstiniai – paneliniai** (16)
 - **Dominuojantys duomenų rinkimo metodai**: savipildos klausimynai (39), psichologiniai matavimai ir testai (18), interviu (17), pavieniai – eksperimentai (2), dokumentų analizė (1), kalbos testai (1)
 - **40 proc. domintų galimybė patalpinti duomenis į LIDA!**
 - **Apklausa tęsiasi - kviečiame dalyvauti iki liepos 20 d.!**
-

**Kviečiame aktyviai dalyvauti
apklausoje!**

VIP RAIDA

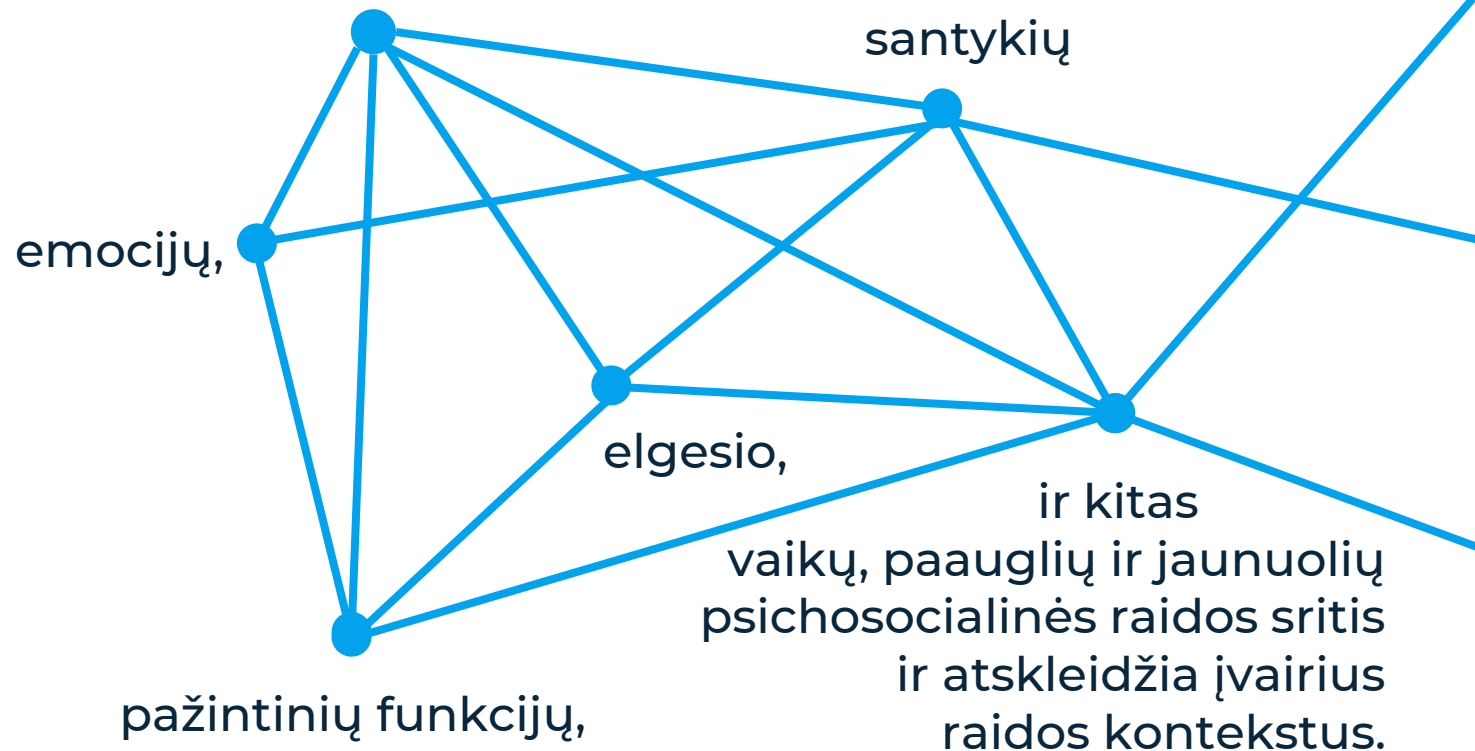
LIETUVOJE ATLIKTŲ RAIDOS TYRIMŲ DUOMENŲ KATALOGAS

-
1. APIE KATALOGĄ
 2. NAUDOS TYRĖJAMS
 3. ATVĖRIMO LYGMENYS
 4. ARCHYVAVIMO TAISYKLĖS
 5. DUOMENŲ SKLAIDA

APIE KATALOGĄ

- Kataloge pristatomi nuo 2005-ųjų Lietuvoje atlikti vaikų, paauglių ir jaunuolių raidos tyrimai;
- archyvuojami bei atveriami raidos tyrimų duomenys.

Tyrimai apima asmenybės,

NAUDOS ARCHYVUOJANTIEMS TYRĖJAMS

Saugus, tarptautinius standartus atitinkantis ilgalaikis duomenų archyvavimas

Tyrėjų pasirenkamas duomenų atvėrimo lygis: atviri, su embargo periodu, prieinami pagal užklausą

LMT reikalavimus atitinkantis duomenų atvėrimas

Platus tarptautinis duomenų matomumas, bendradarbiavimo ir palyginamųjų tyrimų galimybės

Skaitmeninio identifikatoriaus priskyrimas, duomenų rinkinio bibliografinio aprašo generavimas

Automatizuotas duomenų rinkinių registravimas eLABa

Archyvuojančių tyrėjų ir tyrimų viešinimas internetinėje platformoje

Galimybė viešinti savo tyrimus LiDA infografikais

Mokymai, „duomenų radybų“ dirbtuvės

AKADEMINĖ BENDRUOMENĖ IR VISUOMENĖ GALĖS

- naudotis Lietuvoje atliktų vaikų ir paauglių raidos tyrimų sąvadu;
- kataloge matyti nuo 2005 m. Lietuvoje atliktų raidos tyrimų (meta)duomenis;
- ieškoti duomenų pagal vaikų ir paauglių raidos tyrimuose vertintus kintamuosius;
- susisiekti ir bendradarbiauti su dominančius tyrimus vykdančiais Lietuvos tyrėjais;
- atlikti lyginamąją istorinę raidos tyrimų duomenų analizę.

DUOMENŲ ATVĖRIMO LYGIAI

DUOMENŲ RINKINYS

Duomenys

Dokumentacija

Metaduomenys

Gali būti laisvai prieinami
pagal **CC-BY-SA 4.0** licenciją

Paprastai laisvai prieinami
pagal **CC-BY 4.0** licenciją

Gali būti taikomas laikinas **embargas** (pvz., iki
projekto pabaigos, 2 metai po projekto pabaigos)

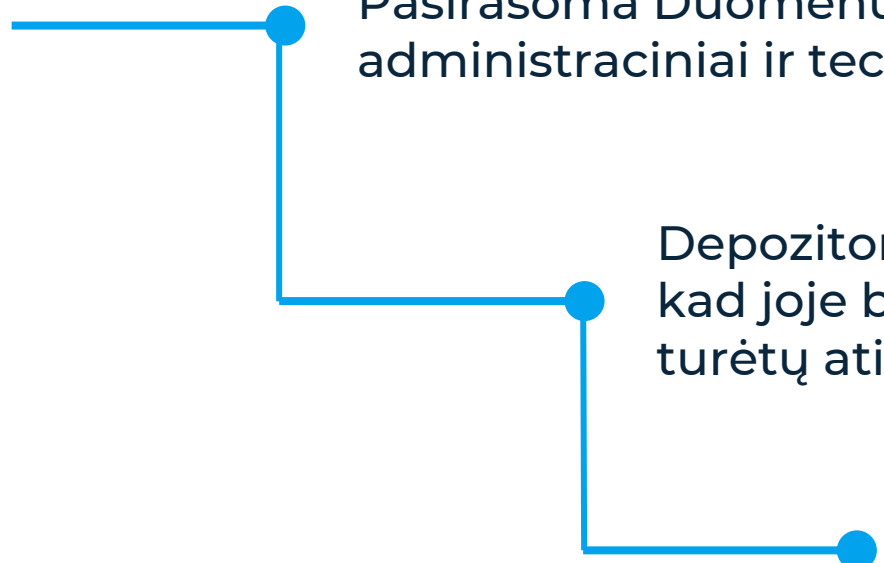
Gali būti uždari ir prieinami **tik pagal užklausą**
(jei tyrimo autorius suteikia leidimą)

Gali būti uždari ir prieinami **tik konkreitiems mokslininkams, organizacijos**
ar tyrimų grupės nariams

ARCHYVAVIMO TAISYKLĖS

Duomenų perdavimas archyvui apima tris pagrindinius **žingsnius**:

Pasirašoma Duomenų deponavimo sutartis, kurioje aptariami teisiniai, administraciniai ir techniniai duomenų deponavimo klausimai.

Depozitorius sutvarko archyvui teikiamą duomenų laikmeną taip, kad joje būtų užtikrintas duomenų anonimiškumas, kintamieji turėtų atitinkamas ir tvarkingas žymes bei pavadinimus.

Sutvarkyti duomenys, su visa juos lydinčia dokumentacija, pateikiami archyvui.

ARCHYVAVIMO TAISYKLĖS

Duomenų parengimas

- Kiekybinių duomenų dokumentavimo ir parengimo perdavimui į archyvą [gairės](#)
- Kokybinių duomenų dokumentavimo ir parengimo perdavimui į archyvą [gairės](#)

Duomenų perdavimas archyvui

- Kai turite parengtą duomenų laikmeną bei kitą ją lydinčią medžiagą (klausimynai, kodavimo schemas ir pan.), užpildytą tyrimo aprašą galite siųsti el. paštu data@ktu.lt
- Kai kuriais atvejais tyrėjai, pateikę argumentus raštu, gali reikalauti, kad archyvas nustatytų laikinus prieinamumo apribojimus prie tyrimo duomenų, patalpinamų viešai prieigai; tai numatoma Duomenų deponavimo sutartyje.

DUOMENŲ SKLAIDA

LiDA deponuoti duomenys patenka į **nacionalines** ir **tarptautines** paieškos sistemas

Metaduomenys
automatiškai
registruojami eLABa
(www.lvb.lt)

Metaduomenys nuskaitomi į
tarptautinius katalogus
[CESSDA Data Catalogue](#),
[OpenAIRE](#),
[Google Data Search](#)

Kontaktai

Dėl *ViP RAID*A katalogo

(katalogo paskirties,
duomenų archyvavimo,
naudojimosi katalogu klausimais)

dr. Rasa Erentaitė
rasa.erentaite@ktu.lt

Dėl projekto

*Lietuvos sociokultūrinės raidos
atspindžiai lietuviškuose vaikų ir
paauglių tyrimuose*

prof. dr. Roma Jusienė
roma.jusiene@fsf.vu.lt

ViPRAIDA
